

Annemieke de Schepper

De stille oorlog van mijn vader

Roman

De stille oorlog van mijn vader

Copyright © 2019 Annemieke de Schepper

Omslagontwerp: Ernst de Jonge Visuele Communicatie

Omslagfoto: Willem Kruit

Auteursfoto: Marcel Cloo

Druk: Pumbo.nl

Uitgeverij Mare

Roman

ISBN 978-94-6345-765-1

NUR 301

www.annemiekedeschepper.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn vader

*'If history were taught in the form of stories, it would never
be forgotten.'*

Joseph Rudyard Kipling

Proloog

Er waren twee manieren om het vergeten land van mijn ouders te benaderen: van onderaf via Antwerpen of van bovenaf via de Westerschelde. Als kind had ik een onverklaarbare maar onwrikbare voorkeur voor de pont. De onbegrensde van het water gaf me een gevoel van ruimte. Het was een heerlijk niemandsland: de bevrijding van wat bekend was en de verwachting van wat ging komen. Op de pont lieten we ons stadse leven achter ons en richtten we ons op de oever die we nog niet konden zien: het leven aan de andere kant van de Schelde.

Dat gevoel van rust en ruimte bleef bij me wanneer we de boot afreden. Vooral als dat laat in de namiddag was op een stille winterse dag. In de schemer zag ik de rij lantaarnpalen met zwak oranje verlichting in een cadans aan me voorbijgaan. Mijn vader reed in een gestaag tempo. Er was weinig tot niets waarvoor we onze snelheid moesten minderen of meerderen. Het leek of mijn ouders hun natuurlijke zwijgzaamheid hervonden, zodra we de geopende mond van de veerpont verlieten en hun geboortegrond opreden. Ik zat in de auto in mijn eigen wereld, leunde met mijn voorhoofd tegen het koele raam, en kneep mijn ogen tot spleetjes waardoor de straatverlichting in wazige slierten uiteen brak en zich al golvend met het licht van de volgende lantaarnpaal verenigde. Het was een eindeloze weg en hij kon me niet lang genoeg duren.

Als we via Antwerpen reden, had dat een andere charme. Het intrigeerde me hoe we kriskras door het grote, levendi-

ge centrum reden, tot we op een heel klein bordje ‘tunnel’ zagen staan, waarop mijn vader abrupt rechtsaf een straatje inreed. Aan het eind daarvan doemde een gigantisch plein op. Middenin de chaos van dat onbegrensd brede wegdek met kinderkopjes lag de ingang van de oude tunnelbuis: een gapend gat dat ons opslokte in de buik van de stad. Pas later las ik dat onze landsgrens met België vrijwel geheel samenvalt met de geologische grens: die van zware zeeklei in Zeeuws-Vlaanderen naar zandgrond bij onze zuiderburen. Ik kreeg een licht gevoel van opwinding. Alsof de aarde mij een geheim prijs gaf. Nu begreep ik mijn gevoel als kind. Vanuit de bruisende, zanderige lichtheid van Antwerpen, doken we zo de zware zeeklei binnen. De tunnelmond vormde de overgang van zand naar zeebodem, waar de klei aan ons ging zuigen tot we er aan de overkant weer uitgetrokken werden. Terug in het licht voelde het alsof er op de een of andere manier iets verzwaard was in mij. De lange, desolate weg richting Zeeuws-Vlaanderen versomberde mijn gemoed. Had ik toen maar geweten dat het gewoon de aarde was die meer aan mij zoog.

DEEL I

DE OVERKANT

1

Vrijdag 11 februari 2000

Ik kijk naar beneden daar waar ik het water weet. Ook hier alleen grijze nevel. Schaduwen van lichamen bewegen zich op het dek om mij heen. Ik hoor alleen stemmen, de mensen die erbij horen zijn nauwelijks te onderscheiden. Af en toe doemt er een gezicht uit de mist op. Die plotselinge nabijheid doet me schrikken. Dat ik maar een paar meter ver kan zien, maakt dat ik me nog onveiliger voel. Ik hou niet van ongevroegde intimiteiten.

De scheepshoorn loeit. Ik schrik. Vroeger speelde ik met vriendinnetjes dat we blind waren. Als we alleen het zwart aan de binnenkant van onze ogen zagen, werden de geluiden indringender. Dat gaf me een aangenaam soort spanning. Nu wil ik alleen maar weten wat er om me heen gebeurt. Maar flarden mist maken het zicht over het stille water vrijwel onmogelijk.

Zover als ik kan, buig ik me over de reling. Ik zie niets dan de zijkant van de veerpont zelf en af en toe een witte schuimkop die door een spleet in de grijze muur van waterdamp heen breekt. Ik stap weer terug. Ik heb behoefte aan overzicht en controle. Dat heb ik van geen vreemde. Mijn vader had er tot in het obsessieve last van. Ik kan het iets beter bedwingen. Maar kritiekloze overgave was nooit mijn sterkste punt.

De boot schokt en maakt een raar geluid. Ik grijp de reling. De motoren ronken als een laatste sputtering tegen

wat onvermijdelijk lijkt. Dan sterft het geluid weg.

We liggen stil. Midden op de Westerschelde. In een niemandsland van wit licht. Als ik me eraan kon overgeven, zou ik er het woord sereen aan geven. Maar dit vacuüm is verraderlijk. Net zo verraderlijk als de mist in mijn moeders hoofd. Die geeft haar soms een gevoel van vredigheid, maar doet haar net zo goed schrikken als iemand haar onverwacht nadert.

Mist voelt veilig en onveilig tegelijk. Ik hou er niet van. Het beneemt me het zicht op de werkelijkheid.

De stilte duurt maar even. Dan klinken er weer schelle en vragende stemmen. Wat er in godsnaam aan de hand is. Vrouwen die mannen aansporen om de kapitein of het personeel op te zoeken. Ik blijf staan. Ik ben hier in mijn eentje heen gegaan. Niemand om dit probleem mee te bespreken en te analyseren. Ik zal het wel horen. Oefening in overgave.

Een medepassagier doemt naast me op. Hij staat dicht naast me aan de reling. Ik blijf voor me uitkijken.

‘Da’s niet zo best. Ik geloof dat we stilliggen. Denkt-ge ook niet?’

Ik verbaas me over de obligate vraag. ‘Dat ziet er wel naar uit, ja.’

Ik voel hoe de man me van opzij opneemt. ‘Gij zijt niet van hier, zo te horen?’

Onwillig begluur ik hem vanuit mijn ooghoeken. Zijn blozende gezicht straalt tegelijk ruwheid en vriendelijkheid uit. Hij lijkt zich niet druk te maken om de situatie. Dat laconieke irriteert me.

‘Nee.’ Ik denk na. ‘Tenminste niet echt.’

‘Waarvandaan dan, als ik vragen mag?’

‘Rotterdam, maar mijn ouders zijn Zeeuws.’

De man knikt, gooit zijn peuk op de grond en duwt hem met de punt van zijn zware schoen uit. ‘Op familiebezoek?’

‘Zoiets ja.’ Ongedurig wrijf ik over mijn klamme spijkerbroek. ‘Ik ga even op het bovendek kijken, goede reis verder.’

‘Ik zou liever zeggen ‘tot ziens’ madam’, grinnikt hij met een blik op de dichte mist, ‘want, me dunkt, hier zijn we voor de namiddag nog niet weg.’

Ik kijk hem in de lichtblauwe ogen en ril. ‘Waar zijn we ongeveer denkt u?’

‘Allé, zo ongeveer op de helft tussen Kruiningen en Perkpolder, schat ik.’

‘Dank u, ik ga maar eens informeren.’ Ik draai me om en been naar de ijzeren trap. De zilte lucht en de waterige kou dringen door mijn te dunne jas. Met mijn armen wrijf ik een paar keer over mijn stijve schouders. Ook die verdomde pijnlijke gewrichten zijn een erfenis van mijn pa. Met de rug van mijn hand veeg ik een natte sliert haar uit mijn gezicht. Een klaaglijke toon van de scheepshoorn waarschuwt de niet zichtbare schepen om ons heen.

Bovenaan de trap, loop ik het dek op. We zitten vast, zoveel is duidelijk. De grote klok boven de deur naar de kantine staat op 12 uur. De woorden van de blozende man spoken door mijn hoofd. Nog uren hier ronddobberen midden op de Westerschelde is geen aanlokkelijk vooruitzicht. Ik houd van weidsheid, net als mijn moeder. Bos en bergen zijn niet aan me besteed. Geef mij maar vlak land dat tot aan de einder reikt. Of een uitgestrekte kustlijn waar de wind ongehinderd zijn grillig spel met zand en water speelt.

Toen ik vanmorgen vertrok, be kroop me ondanks de zwaarte van mijn plan, een licht gevoel van opwinding over mijn reis. Ik verheugde me op de prettige onderbreking met de veerpont. Het boottochtje met ruim zicht op de Westerschelde en een zacht windje. Voor mij als kind altijd het hoogtepunt van onze reis naar Zeeuws-Vlaanderen. Nu ervaar ik niets van deze nostalgie.

Ik rommel in mijn bruinleren schoudertas. Met mijn hand tast ik naar de tabaksdoos van mijn vader. Hij zit nog veilig in het hersluitbare plastic zakje. Terwijl ik mijn hand terugtrek, botst er iemand tegen mijn elleboog. Instinctief druk ik mijn tas tegen mijn bovenlichaam. Een rilling trekt langs mijn rug omhoog. Te druk hier, teveel mensen. Snel sluit ik de rits van mijn tas en loop ik weg van het bovendek. Weg van deze witte muur van mist die me het zicht blijft ontnemen.

Ik loop de kantine binnen. De zware schuifdeur glijdt langzaam achter me dicht. Weer klinkt de donkere toon van de hoorn.

2

Mijn vader is al vier jaar dood. Mijn 'kindsdeel' van zijn as zit in een kleine, artistieke urn. Die staat op een plank in mijn overvolle boekenkast. Als ik eens in de zes maanden met een natte doek mijn planken afstof, dan kom ik hem tegen. Dan zeg ik 'Ha Pa', en ga ik weer aan het werk. In die eerste jaren na zijn dood, voelde ik soms iets wat leek op verdriet maar het waren slechts speldenprikjes. Het leven ging vooral zijn gewone gang. Het enige wat me verwonderde was dat ik na zijn dood ineens waardering kreeg voor rode wijn.

*

'Toe nou, Anna, proef dan eens. Dit is echt een hele goede.' Mijn vader hield me een glas met rode wijn voor mijn neus. Ik was midden twintig, het was kerst en mijn vader had voor de gelegenheid een 'mooie' fles opengetrokken. In de gangkast waarin hij zijn voorraad bewaarde, had hij een wijn gepakt die hij al langer dan vijf jaar had bewaard. Van elke fles die hij kocht, schreef hij de datum van aankoop op een papertje en dat plakte hij met cellotape op de achterkant. Die data correspondeerden met die in zijn schriftje, waarin hij van elke fles de exacte gegevens noteerde. Nu pakte hij zijn aantekeningen erbij en las me voor van welk jaar en welk chateau de wijn was en welke smaaktonen deze bezat.

Ik nam een slokje. Het proefde zoals altijd wrang. Ik was niet vies van alcohol maar ik dronk liever een likeurtje of een

witte wijn. Waarom probeerde hij het toch elke keer weer?

Mijn vader keek me verwachtingsvol aan.

‘Sorry pa, ik vind het gewoon niet lekker.’

Zoals hij me nu aankeek. Verdomme. Ik kon daar niet tegen. Zijn ogen leken donkerder te worden. Zijn kaken trokken wat strak. ‘Nee? Echt niet?’ vroeg hij. ‘Het is anders een hele goede fles.’ Hij nam het glas van me over. ‘Geeft niet. Je moet het leren drinken, he.’

Met zijn mondhoeken maakte hij onwillekeurige trek-kende bewegingen. Het leek een mengeling van verbazing en teleurstelling. Hij zei er niets meer over en schonk me een glas witte wijn in. Maar de manier waarop hij zich van me afwendde en zich die avond in zichzelf terugtrok, gaf me een buitenproportioneel gevoel van verlatenheid. Alsof ik de enige handreiking die hij me deed, niet op de juiste waarde had geschat. Alsof ik niet zozeer zijn wijn, maar meer zijn blijf van liefde had afgewezen. Het gaf me een kater zonder dronkenschap vooraf.

Vlak na zijn dood dronk ik op een verjaardag een glas rode wijn. Zomaar, omdat het me aangeboden werd. Bij de eerste slok, leek het alsof ik met nieuwe smaakpapillen begunstigd was. Een volle, rijke smaak van rijp fruit en een ondertoon van notenhout streelden mijn tong en mondholte. Ik voelde mijn neusvleugels uiteen wijken toen ik voor de tweede slok mijn lippen naar het glas bracht. De intense geur en krachtige smaak van de drank overweldigden me. Een totaal nieuwe gewaarwording. ‘Jezus, pap, ik proef het.’ Zijn vreugde hierom kon ik me helaas alleen maar inbeelden.

Als mensen me na zijn dood vroegen hoe het met me ging, vertelde ik vaak dit verhaal. Het scoorde. Maar verder ging het leven ook zonder mijn vader gewoon zijn gang. Slechts af en toe be kroop me het idee dat ik meer had moeten rouwen.

Maar dat deed ik af als een gevoel voortkomend uit sociaal wenselijk gedrag. Rationeel bekeken verweet ik mezelf niet dat ik geen verlies voelde om iemand die ik nauwelijks had gekend. Rouwen was voor mij misschien niet echt nodig, besloot ik. Zo dacht ik niet veel aan mijn vader en waarom hij was wie hij was. Tot een paar weken geleden.

3

Zes weken eerder

De opblaasletters met '2000' hangen voor het raam. Ze waaien omhoog als ik de achterdeur opendoe. In de partytent die we aan het huis vastgemaakt hebben, staan vijftiwintig champagneglazen klaar op de buitentafel. Straks kunnen we vanaf hier in de verte het vuurwerk bij de Erasmusbrug zien. Het is half 12. Nog even en het nieuwe millennium is een feit. Ik zou een spannend gevoel van grootsheid moeten ervaren maar ik voel niets.

Mijn vrienden zijn al aardig aangeschoten. Mijn broers, Luuk en Rik, roken samen hun laatste sigaret. Luuk pakt zijn peuk tussen duim en wijsvinger en bekijkt hem aandachtig. Hij gooit zijn hoofd in de nek, sluit zijn ogen en neemt tergend langzaam een trekje. Alsof hij het laatste sprankje leven eruit zuigt. Vervolgens drukt hij het stompje uit tegen de plantenbak en gooit het demonstratief met een wijde boog over de heg. Rik kijkt geamuseerd toe. Hij strijkt zijn steile haren naar achteren en slaat Luuk op zijn schouder. Een grijns op zijn magere gezicht.

Rik is drie jaar jonger dan Luuk, maar als kind was hij al snel de langste. Toch was het altijd duidelijk dat Luuk met zijn ontwikkelder bouw en geprononceerdere gelaats-trekken de oudste was. Nu ze volwassen kerels van in de veertig zijn, is dat leeftijdsverschil niet meer te zien. Maar nog steeds blijven vreemden verbaasd als ik zeg dat Luuk en Rik broers zijn. Ik word niet zo vaak met hen vergeleken,

omdat ik hun jongere, en enige, zusje ben. Misschien lijk ik op hen allebei een beetje. Meer dan zij op elkaar. Maar hoe verschillend ze ook zijn, als het erop aankomt trekken ze naar elkaar toe.

Ik mis mijn moeder. Ik weet dat het goed is dat ik haar niet hierheen heb gehaald vanavond. Ik weet het, maar toch voelt het niet goed.

Het zou niet te doen zijn geweest. Niet voor haar en niet voor mij. Dat werd me heel duidelijk tijdens het weekendje weg met haar, nu twee weken geleden. Onderweg vroeg ze steeds maar weer: ‘Anna, waar gaan we naartoe?’

‘Naar Apeldoorn mam, je gaat een weekendje weg met ons naar een huisje.’

‘O, ja natuurlijk.’ Ze lachte vergoelijkend naar Emma en Ruben die naast haar achterin zaten. Zo jong als ze waren, voelden die gelukkig haarfijn aan dat ze het spel mee moesten spelen. Ze glimlachten lief naar hun oma.

Na tien minuten richtte ze zich weer tot mij: ‘Anna, gaan we nu naar die braderie van je werk?’ Ik nam haar vroeger wel eens mee als ik een publieksevenement organiseerde. Ze genoot van de autorit en van het kopje koffie dat we bij een wegrestaurant dronken. Ik kon haar geen groter plezier doen dan met dat soort uitjes. Het waren eenvoudige maar intieme momenten samen. Zelf ondernam ze nooit zoiets. En nadat mijn vader was overleden, kwam ze al helemaal niet meer buiten.

‘Nee, mam, we gaan een weekendje weg.’

‘O, leuk. Waarheen dan?’

De kinderen giechelden achterin. Cas wendde zijn gezicht naar me toe en trok veelbetekenend zijn wenkbrauwen op. Hij legde even een hand op mijn knie.

In het vakantiehuisje zaten we na het avondeten op de bank. Mijn moeder wiebelde heen en weer en streek onrustig

over haar rok. Ze nam een paar slokken van haar koffie en zette het kopje weer neer. ‘Zo, ik ga maar eens op huis aan.’ Ze stond op wilde haar jas pakken. ‘Waar heb jij je kapstok ook alweer Anna?’

De kinderen lachten niet meer. Mijn man keek me bezorgd aan. Ik huilde van binnen. Ik pakte mijn moeder bij haar schouders en leidde haar zachtjes naar boven en hielp haar in bed. Het gehoorapparaat legde ik binnen handbereik op haar nachtkastje.

Twee uur later ging ik zelf naar bed. Toen ik de trap opkwam, hoorde ik haar harde dovemansstem. ‘Amiai, amiai, waar ben ik nu toch?’ Ik bleef een tijd naast haar slaapkamerdeur wachten. Er klonk wat gestommel. De harde piep van haar gehoorapparaat. Gemompel. Toen het kraken van het bed. Ik wachtte nog even. Het bleef stil. Pas toen ik Cas de trap op hoorde komen, kwam ik in beweging.

Nog lang lag ik in bed met gespitste oren in het donker naar het plafond te staren. Toen het meer dan een uur stil bleef, ontspande ik en viel ik in slaap.

*

Ik kijk weer naar mijn broers. Als het goed is, ligt mijn moeder nu in haar aanleunwoning in bed. Ik hoop dat ze haar gehoorapparaat uit heeft gedaan. Voor het eerst ben ik blij dat ze dement èn doof is. Ze weet niet meer dat het oudejaarsavond is en ze zal niet wakker schrikken van het geknal.

‘Hé Anna,’ roept Luuk. ‘Gaaf feestje, zus.’

‘Dank je broer.’

Ik loop naar binnen en schenk mezelf een glas rode wijn in. Ik haat champagne. Leunend tegen het aanrecht, kijk ik naar Cas. Hij zit te kletsen op de bank. Ruben trekt aan zijn

vaders trui. Hij wil al naar buiten. Hij is tien en loopt al een week met zijn rugtas door de wijk illegaal rotjes af te steken. Hij is klaar voor de grote vuurwerkfinale. Ik glimlach. Cas laat hem even begaan en maakt dan heel kalm Rubens hand los van zijn trui. Emma ligt met haar hoofd tegen Cas zijn schouder. Zijn rechterarm ligt over haar tengere bovenlijf. Hij kriebelt met zijn vingertoppen over haar rug, dat weet ik zeker. Ook al is Emma bijna twaalf, dat vindt ze nog steeds heerlijk. Toen ze jonger waren, moest Cas voor het slapen gaan altijd even een zelfverzonnen verhaaltje komen vertellen en kriebelen. Als soezerige katjes lagen ze op hun buik in bed te wachten tot hij kwam. Zelfs onze stuiterbal Ruben kreeg hij daarmee in slaap.

Ook nu zit hij daar in alle rust. Hij lijkt zich niet te realiseren dat ik wel wat hulp kan gebruiken met de champagne. Ruben is inmiddels ook maar tegen zijn vader aan gekropen. Cas legt zijn andere, vrije arm om hem heen. Het gaat zo natuurlijk bij hem. Zo vanzelfsprekend. Er gaat een steek van jaloezie door me heen.

Ik haal even diep adem. Waar komen die tranen nu ineens vandaan? Ik draai me om naar de koelkast en pak de koude flessen champagne. Ineens voel ik een hand in mijn nek. Ik draai me om. Cas.

‘Geef maar hier’, en hij neemt de flessen van me over. ‘Pak jij de andere drie?’ Hij glimlacht naar me. Ik houd met moeite mijn tranen binnen.

‘Gaat het wel goed, lieverd?’

‘Ja hoor, ga nou maar snel naar buiten. Ik kom ook.’

Buiten in de partytent staat de hele groep rondom de tafel. De achterdeur staat open en Cas heeft de televisie hard aanzet. We pakken de lege glazen in onze handen. Met elkaar tellen we tegelijk met de klok af tot we op ‘nul’ het nieuwe millennium met knallende champagnekurken inluiden. De

glazen stromen over. Cas pakt me beet en fluistert in mijn oor. ‘Gelukkig nieuwjaar, schat.’ Vanuit mijn ooghoeken gluur ik naar de anderen om te zien hoelang zij met hun geliefden in omhelzing staan. Cas pakt Emma en Ruben beet en trekt ze erbij in onze gezinsknuffel. Ruben wurmt zich direct los en sleurt Cas mee naar de voordeur om vuurwerk af te gaan steken. Emma rent erachteraan. Even wil ik ze nog waarschuwen maar het komt wel goed als Cas erbij is. Ik hoor ze gillen van opwinding. Mijn moeder zou hiervan genoten hebben.

Ik loop vanuit de partytent in mijn eentje de achtertuin in. Een fluitende vuurpijl scheert rakelings langs het tentdoek. Instinctief buk ik. Ik heb niets met vuurwerk. Het zal niet de eerste keer zijn dat een huis onbedoeld in de fik vliegt.

Ik kijk omhoog en hef onopvallend mijn glas naar de al mistig wordende lucht. ‘Proost pap, gelukkig nieuwjaar daarboven.’ Wat bezielt me? Ik denk aan de oudejaarsavonden toen ik klein was. Ik deed niet veel meer dan sterretjes in de rondte draaien. Ik kan me niet herinneren dat ik mijn vader ooit een rotje heb zien afsteken. Soms maakte ik het moment van de jaarwisseling niet eens mee omdat mijn moeder me niet uit bed had gehaald. ‘Je lag zo lekker te slapen.’ Mijn enorme boosheid en machteloosheid daarover ebden pas weg aan het eind van de nieuwjaarsdag. De keren dat ik wel de hele avond op mocht blijven, zat ik als klein meisje bij mijn moeder op schoot te slapen. Mijn vader gaf me hooguit in het voorbijgaan een aai over de bol. ‘Kleine kruimel, moet jij niet naar bed?’ Als we oud en nieuw in Zeeuws-Vlaanderen vierden, zat mijn vader met de mannen in de ene hoek van de kamer, mijn moeder met haar twee zussen op de bank en ik bij de nachten en neven in de bijkeuken. Ik kan me niet heugen dat we elkaar als gezinsleden opzochten en omhelsden rond middernacht. We waren gericht op de

familie. En de meeste familieleden zeiden gewoon ‘Proost’, gaven elkaar een klap op de schouder of een terloopse kus en zopen zich het nieuwe jaar in.

Ik draai me om en loop naar mijn vrienden en familie op straat. Ik wil mezelf weer mengen tussen mijn gasten. Het lukt me niet goed. Iets maakt dat ik mezelf er niet toe kan zetten. Ik wil wel naar ze toegaan en glimlachen, geïnteresseerde vragen stellen, vrolijke opmerkingen maken, zoals ik normaal doe. Maar het lijkt alsof ik achter een glazen wand sta waardoor ik hen wel kan zien maar zij mij niet. Wanneer ik een stap nader en mijn mond opendoe om iets te zeggen, beslaat mijn adem het glas. Als ik nog iets wil zien, moet ik afstand houden.

‘Wat doe jij hier nou, schat?’

Ik heb me afgezonderd boven in de slaapkamer. Cas geeft me een zoen in mijn nek. Hij ruikt naar drank en kruitdamp.

‘Ik zocht je. Waar was je nou, meisje van me?’ Als hij dronken is, gaat hij me meisje noemen. Het vertedert en ergert me tegelijk. ‘Wat nou, ‘meisje’?’

Cas pakt mijn hoofd tussen zijn handen en kijkt me aan. Hij glimlacht. ‘Wat is er toch met je?’

Ik weet het zelf ook niet. Kan niet goed onder woorden brengen wat ik ervaar. Ik stoor me aan zijn vragen. ‘Laat me maar. Je mist me toch niet.’ Mijn stem slaat over. Ik duw hem van me af.

‘Ik wil jou altijd om me heen, schat.’

‘O, ja? Je doet anders zo je best met de kinderen dat je mij niet meer ziet staan.’

Cas fronst zijn wenkbrauwen maar zegt niets. Ik kan het niet uitstaan dat hij nu niet boos wordt. ‘Wat staar je nou? Weet je niets zinnigs te zeggen?’ Ik weet hoe vilein ik klink.

‘Niet doen, schat.’

‘Wat?’ Ik draai me nukkig van hem weg. Ik heb hier geen zin in.

Cas pakt mijn schouders beet en draait me weer om zodat ik hem moet aankijken. Zijn ogen staan zacht. Behoedzaam drukt hij een kus op mijn voorhoofd. Hij is niet meer zo gecoördineerd met wat wijntjes op. Met zijn vingertoppen kriebelt hij door mijn haren. Verdomme moet ik nu toch huilen? Ik wend mijn blik van hem af en druk mijn tranen weg.

‘Ik weet niet wat er zich allemaal afspeelt hierboven.’ Hij tikt op mijn voorhoofd. ‘En hier van binnen.’ Hij legt zijn warme hand vol op mijn borstkas. ‘Maar ik hou van je.’ Zijn warme adem strijkt langs mijn hals. Hij veegt de tranen van mijn wangen. Dan neemt hij me in zijn armen en drukt me stevig tegen zich aan. Even geef ik me over aan zijn omhelzing. Maar na een paar seconden wurm ik me los. Ik duw met mijn hand tegen zijn bovenlijf. ‘Ik kom er zo aan. Ga jij maar weer naar beneden.’

Hij kijkt me heel even aan en zonder iets te zeggen loopt hij de trap af.